

วารสาร นาคบุตรปริทรรศน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

NARKBHUTPARITAT JOURNAL

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2565 Vol. 14 No. 1 January - April 2022

Received: December 10, 2021

Revised: April 22, 2022

Accepted: April 29, 2022

องค์ประกอบระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปในการ
พัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด

The components of Monitoring and Evaluating System in Utilizing
the Evaluation Results to Enhance Quality of Basic School for the Affiliation

นพรัตน์ ชัยเรือง*

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author) E-mail: nopparat_cha@nstru.ac.th

Nopparat Chairueang*

Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) วัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินไปใช้ 2) ศึกษาองค์ประกอบระบบติดตามและประเมินฯ และ 3) ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบติดตามและประเมินฯ เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่ม และแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานฯ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับมาก ตามลำดับ

2. องค์ประกอบระบบติดตามและประเมินผลการประเมินคุณภาพไปใช้ฯ มี 6 องค์ประกอบหลัก 18 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) องค์ประกอบบริบทและสภาพแวดล้อม มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) นโยบายและหลักเกณฑ์ภายนอก (2) เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (3) เทคโนโลยีสารสนเทศ (4) ความต้องการและความจำเป็นพัฒนา และ 5) หลักการและวัตถุประสงค์ 2) องค์ประกอบปัจจัยนำเข้า มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) นโยบายและประกาศหน่วยงาน (2) บุคลากรติดตามและประเมิน และ (3) เครื่องมือการติดตามและประเมิน 3) องค์ประกอบปัจจัยกระบวนการ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การกำหนดเป้าหมาย/ตัวชี้วัด (2) การวางแผนติดตามและประเมิน และ (3) การติดตามและประเมิน 4) องค์ประกอบปัจจัยส่งออก มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การสรุปผลการติดตามและประเมิน (2) การรายงานผลการติดตามและประเมิน (3) คุณภาพผู้เรียน (4) คุณภาพการจัดการเรียนการสอน และ (5) คุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา และ 6) องค์ประกอบปัจจัยป้อนกลับ มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การสะท้อนผลการติดตามและประเมิน และ (2) การปรับปรุงและพัฒนาระบบติดตามและประเมิน

3. องค์ประกอบระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ฯ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ เมื่อนำไปใช้จริง

คำสำคัญ: ระบบติดตามและประเมิน; การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้; การพัฒนาคุณภาพการศึกษา; สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน; หน่วยงานต้นสังกัด

Abstract

The research was mixed methods and the purposes of this study were 1) to study conditions, problems and needs of the monitoring and evaluating system, 2) to develop the monitoring and evaluating system, and 3) to efficiency verify the monitoring and evaluating system, The research instruments were questionnaire, interview, and Connoisseurship. The statistics used to analyze the data were percentage, mean and standard deviation,

The results found that:

1. current Conditions, problems and needs of the monitoring and evaluating system in utilizing the evaluation results to enhance quality of basic school for the original affiliation found that the overall was at good, fair and good level respectively.

2. The component of Monitoring and evaluating system that consisting of 5 main components and 18 sub components namely; 1) Context & Environment factor components contains 5 sub components: (1) policies and external rules (2) economy, society and culture, (3) technology and information (4) necessities and needs develop and (5) principles and objectives, 2) Inputs factor components contains 3 sub components: (1) policies and announcements of agencies

(2) monitoring and assessment personnel and, (3) monitoring and assessment tools, 3) process factor components contains 3 sub components: (1) goal setting and indicators (2) monitoring and evaluation planning and, (3) monitoring and assessment, 4) output and outcome factor components contains 5 sub components: (1) summary of follow-up and assessment results, (2) reporting of follow-up and assessment results, (3) learner quality, (4) quality of student-centered instructional management, and (5) quality of educational institution management, and 6) the feedback factor components contains 2 sub components: (1) the reflection of the monitoring and assessment results and (2) the improvement and development of the monitoring and assessment.

3. the components of monitoring and evaluating system in utilizing the evaluation results to enhance quality of basic school for the original affiliation, It is appropriate and feasible when put into practice.

Keywords: Monitoring and evaluating system for the Affiliation; utilizing the Results to Enhance; Educational quality development; basic school; for the Affiliation

บทนำ

คุณภาพการศึกษาสะท้อนให้เห็นจากคุณภาพคนที่เป็นผลผลิตของการจัดการศึกษาในบริบทสังคมไทย การศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบันยังมีความเหลื่อมล้ำและมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านงบประมาณและคุณภาพ ซึ่งไม่เป็นตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และมาตรา 47 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กอปรกับกระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 3 (Government Gazette, 2018, p. 3) ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้พัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา โดยให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาให้ไปสู่คุณภาพและมาตรฐานดังกล่าว ดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลมีระบบติดตามและเฝ้าผลการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา และให้สถานศึกษาสามารถนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง (Sujiva, 2017, p. 178) ปัจจุบันสถานศึกษาจึงให้ความสำคัญกับการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาอยู่ในระดับมาก (Sawangboon, 2018, p. 157) อย่างไรก็ตามในการติดตามและประเมินคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัดจำเป็นต้องกำหนดแนวทางหรือกระบวนการขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถนำผลการติดตามและประเมินปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้วิจัยคิดว่าควรศึกษาหรือวิเคราะห์องค์ประกอบของระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินภายในและภายนอกไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด โดยรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด

3. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย

ประชากรในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด 152 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 366 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 84 คน สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด 152 คน และสำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด 104 คน (เฉพาะสำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีสถานศึกษาในสังกัด) รวมจำนวนทั้งสิ้น 858 คน

กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัดของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด 48 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 144 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 26 คน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด 48 คน และ สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด 34 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 270 คน การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลได้ 264 คน คิดเป็นร้อยละ 97.78 % ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970, p. 608) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ 1) ผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประกอบด้วย ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด 10 คน และ 2) ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการติดตามและประเมิน 15 คน และ 3) ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ประกอบด้วย 1) ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน และผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้บริหารหน่วยงานต้นสังกัด 10 คน รวม 15 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ หาคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้ (Try Out) 2) แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเพื่อศึกษาองค์ประกอบของระบบติดตามและประเมิน 3) แบบสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาองค์ประกอบของระบบติดตามและประเมิน และแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบระบบติดตามและประเมินหาคุณภาพเครื่องมือเชิงคุณภาพ โดยการนำไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้วิธีการส่งทางไปรษณีย์และนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด โดยการหาค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นหรือ PNI modified (Modified Priority Need Index) ส่วนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะประสานและดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด เป็นการวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด 264 คน คำนวณตามเกณฑ์ของ Krejcie & Morgan (1970, p. 608) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสถิติต่าง ๆ ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์คำถามปลายเปิดโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. วิเคราะห์องค์ประกอบระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) วิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI) ระบบติดตามและประเมินที่มีค่า $\geq 10\%$ 2) วิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ระบบการติดตามและประเมินกัน โดยทำการพิจารณาจากเกณฑ์ ได้แก่ (1) องค์ประกอบหรือปัจจัยนั้นต้องมีค่าความแปรปรวน (Eigenvalues) มากกว่า 1 ขึ้นไป (2) องค์ประกอบย่อยแต่ละตัวในองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) คิดตามค่าสมบูรณ์ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป และ (3) ในองค์ประกอบหรือปัจจัยต้องมีองค์ประกอบย่อยตั้งแต่ 3 องค์ประกอบย่อยขึ้นไป และ 3) วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ระบบการติดตามและประเมินจากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงาน 10 คน และ 4) วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ระบบติดตามประเมินจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม

3. ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ ด้วยการสัมมนาอิงผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ประกอบด้วย 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประกันคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ (1) มีผลงานวิจัยหรือผลงานทางวิชาการด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และ (2) ได้รับการยอมรับในสังคมวิชาการว่ามีความเชี่ยวชาญทางด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และ 2) ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้บริหารหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา และมีผลการประเมินรอบสามโดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม 10 คน (ประกอบด้วยศึกษานิเทศก์จังหวัด 2 คน นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด 2 คน ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 2 คน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 2 คน และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 2 คน) รวมทั้งสิ้น 15 คน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด พบว่า

1.1 สภาพปัจจุบันระบบติดตามและประเมินฯ โดยรวมได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบปัจจัยนำเข้าของระบบติดตามและประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.69$) ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ องค์ประกอบปัจจัยบริบทและสภาพแวดล้อม ($\bar{X}=3.60$)

1.2 ปัญหาระบบติดตามและประเมินฯ โดยรวมได้ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบปัจจัยนำเข้า มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.50$) ส่วนองค์ประกอบที่มีปัญหาค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ องค์ประกอบปัจจัยสะท้อนกลับ ($\bar{X}=3.35$)

1.3 ความต้องการระบบติดตามและประเมินฯ โดยรวมได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบปัจจัยนำเข้า มีความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=4.32$) ส่วนองค์ประกอบที่มีความต้องการค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ องค์ประกอบปัจจัยสะท้อนกลับ ($\bar{x}=4.07$)

2. องค์ประกอบระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด พบว่า

2.1 องค์ประกอบระบบติดตามและประเมินฯ จากการหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI) พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบปัจจัยบริบทและสภาพแวดล้อม ได้แก่ (1) งบประมาณสนับสนุน ร้อยละ 29.15 (2) ระบบ/ข้อมูลสารสนเทศของหน่วยงานระดับสูง ร้อยละ 21.71 (3) ประสิทธิภาพของเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร ร้อยละ 20.85 2) องค์ประกอบปัจจัยนำเข้า ได้แก่ (1) งบประมาณดำเนินการค่าสูงสุด ร้อยละ 20.00 (2) ทักษะกระบวนการของบุคลากร ร้อยละ 19.72 (3) ข้อมูลสารสนเทศ ร้อยละ 18.70 3) องค์ประกอบปัจจัยกระบวนการ ได้แก่ (1) การทบทวนหลังการปฏิบัติงาน; ระหว่างดำเนินการตามแผนงาน ร้อยละ 19.10 (2) การกำหนดงบประมาณสนับสนุน ร้อยละ 17.87 (3) การสร้างทีมงานในการดำเนินการ ร้อยละ 15.69 4) องค์ประกอบปัจจัยส่งออก ได้แก่ (1) การวิเคราะห์ผลการติดตามและประเมินการนำผลประเมินคุณภาพไปใช้ ร้อยละ 12.96 (2) การรายงานผลการดำเนินการตามแผนงาน;โครงการ ร้อยละ 10.30 (3) การจัดทำรายงานผลการดำเนินการตามแผนงาน;โครงการ ร้อยละ 10.19 และ 5) องค์ประกอบปัจจัยสะท้อนกลับ ได้แก่ (1) การประชุมสัมมนาเพื่อหาแนวทางพัฒนา ร้อยละ 18.16 (2) การจัดทำแผนพัฒนาสืบเนื่องจากผลการติดตามและประเมิน ร้อยละ 15.19 และ (3) การประชุมสัมมนานำผลการติดตามและประเมิน ไปใช้ประโยชน์ ร้อยละ 14.65

2.2 องค์ประกอบระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 15 องค์ประกอบย่อย มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงอย่างเป็นกระบวนการ ประกอบด้วย ได้แก่ 1) องค์ประกอบปัจจัยบริบทและสภาพแวดล้อม มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (2) สภาพเศรษฐกิจและสังคม (3) เทคโนโลยีสารสนเทศ 2) องค์ประกอบปัจจัยนำเข้า มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) หลักการและวัตถุประสงค์การติดตามและประเมิน (2) เป้าหมายและตัวชี้วัดการติดตามและประเมินผล (3) กลยุทธ์และมาตรการติดตามและประเมิน (4) บุคลากรติดตามและประเมิน และ (5) เครื่องมือการติดตามและประเมินผล 3) องค์ประกอบปัจจัยกระบวนการ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การวางแผนการติดตามและประเมิน (2) การดำเนินการติดตามและประเมิน (3) การประเมินผลการติดตามและประเมิน 4) องค์ประกอบปัจจัยส่งออก มี 1 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การสรุปและรายงานการติดตามและประเมิน และ 5) องค์ประกอบข้อมูลป้อนกลับ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การสะท้อนผลการติดตามและประเมิน (2) การปรับปรุงการติดตามและประเมิน และ (3) การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลการติดตามและประเมิน

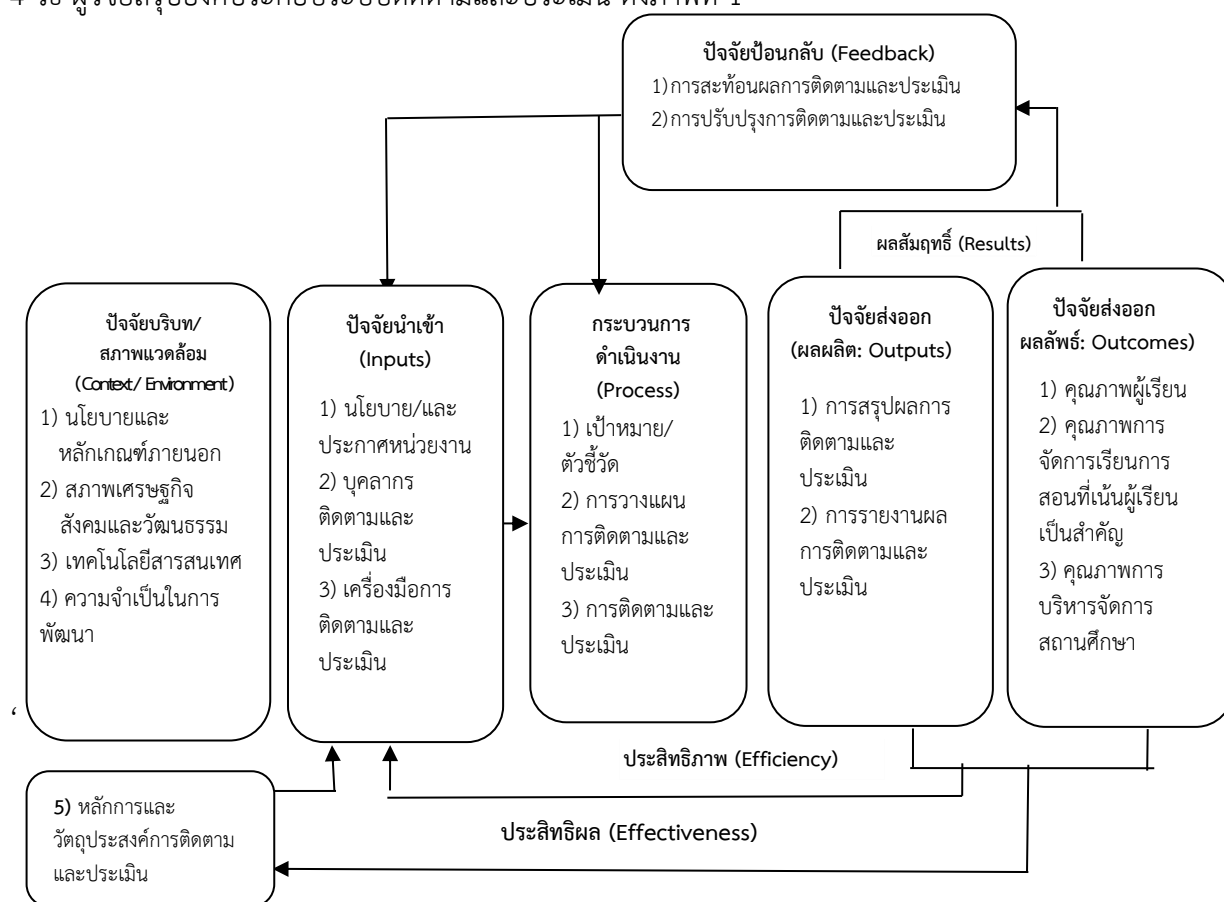
2.3 องค์ประกอบระบบติดตามและประเมินจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) พบว่า มี 5 องค์ประกอบหลัก 15 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) องค์ประกอบปัจจัยบริบทและสภาพแวดล้อม มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (2) สภาพเศรษฐกิจและสังคม (3) เทคโนโลยีสารสนเทศ 2) องค์ประกอบปัจจัยนำเข้า มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) หลักการและวัตถุประสงค์ (2) เป้าหมายและตัวชี้วัด (3) กลยุทธ์และมาตรการ (4) บุคลากรติดตามและประเมินผล และ (5) เครื่องมือการติดตามและประเมินผล 3) องค์ประกอบปัจจัยกระบวนการ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การวางแผนการติดตามและประเมินผล (2) ดำเนินการติดตามและประเมิน (3) ประเมินการติดตามและประเมิน 4) องค์ประกอบปัจจัยส่งออก มี 1 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การสรุปและรายงานการติดตามและประเมิน และ 5) องค์ประกอบข้อมูลป้อนกลับ

มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การสะท้อนผลการติดตามและประเมิน (2) การปรับปรุงผลการติดตามและประเมิน และ (3) การเผยแพร่ผลการติดตามและประเมิน

2.4 องค์ประกอบระบบติดตามและประเมิน จากการสนทนากลุ่ม พบว่า มี 5 องค์ประกอบหลัก 18 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) องค์ประกอบบริบทและสภาพแวดล้อม มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) นโยบายและหลักเกณฑ์ภายนอก (2) สภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (3) เทคโนโลยีและสารสนเทศ (4) ประเด็นความจำเป็นและความต้องการพัฒนา และ (5) หลักการและวัตถุประสงค์ 2) องค์ประกอบปัจจัยนำเข้า มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) นโยบายและประกาศหน่วยงาน (2) บุคลากรติดตามและประเมิน และ (3) เครื่องมือการติดตามและประเมิน 3) องค์ประกอบปัจจัยกระบวนการ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัด (2) การวางแผนการติดตามและประเมิน และ (3) การติดตามและประเมิน 4) ปัจจัยส่งออก ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การสรุปผลการติดตามและประเมิน (2) การรายงานผลการติดตามและประเมิน (3) คุณภาพผู้เรียน (4) คุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ (5) คุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา และ 6) องค์ประกอบปัจจัยป้อนกลับ มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การสะท้อนผลการติดตามและประเมิน และ (2) การปรับปรุงและการพัฒนาการติดตาม

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ ทั้ง 4 วิธี ผู้วิจัยสรุปองค์ประกอบระบบติดตามและประเมิน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1: องค์ประกอบระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด

3. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด โดยพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ในการสัมมนา (Connoisseurship) รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบระบบติดตามและประเมิน การนำผล ประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับ หน่วยงานต้นสังกัด จาก ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ (n=15)

รายองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย	ความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้	ร้อยละ	ความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้	ร้อยละ	ไม่มีความเหมาะสม และ ความเป็นไปได้	ร้อยละ
องค์ประกอบปัจจัยบริบทและสภาพแวดล้อม	/	100	-	-	-	-
1. นโยบายนโยบายและ หลักเกณฑ์ภายนอก	/	80	/	20	-	-
2. สภาพเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม	/	80	/	20	-	-
3. เทคโนโลยีสารสนเทศ	/	80	/	20	-	-
4. ความจำเป็นในการพัฒนา	/	100	-	-	-	-
องค์ประกอบปัจจัยนำเข้า	/	100	-	-	-	-
5. บุคลากรติดตามและประเมิน	/	100	-	-	-	-
6. เครื่องมือการติดตามและประเมินฯ	/	80	-	20	-	-
องค์ประกอบปัจจัยกระบวนการ	/	100	-	-	-	-
7. หลักการ วัตถุประสงค์	/	100	-	-	-	-
8. เป้าหมายและตัวชี้วัด	/	100	-	-	-	-
9. กลยุทธ์และมาตรการติดตามและประเมินผล	/	60	/	40	-	-
10. การวางแผนการติดตามและประเมินผล	/	100	-	-	-	-
11. การดำเนินการติดตามและประเมินผล	/	100	-	-	-	-
องค์ประกอบปัจจัยส่งออก/ผลผลิต	/	100	-	-	-	-
12. การสรุปผลการติดตามและประเมิน	/	60	/	40	-	-
13. การรายงานผลการติดตามและประเมินผล	/	100	-	-	-	-
องค์ประกอบปัจจัยส่งออก/ผลลัพธ์	/	80	/	20	-	-
14. คุณภาพการศึกษาของผู้เรียน	/	100	-	-	-	-
15. คุณภาพการจัดการเรียนการสอน	/	100	-	-	-	-
16. คุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา	/	80	/	20	-	-
องค์ประกอบปัจจัยป้อนกลับ	/	100	-	-	-	-
17. การสะท้อนผลการติดตามและประเมินผล	/	100	-	-	-	-
18. การปรับปรุงการติดตามและประเมินผล	/	80	/	20	-	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ (มากกว่าร้อยละ 80 ในทุกองค์ประกอบ) เห็นว่า ทั้ง 5 องค์ประกอบหลัก 18 องค์ประกอบย่อยของระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้

การอภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับมาก ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามผลการวิเคราะห์กรอบความคิดในการวิจัย ทั้งนี้เป็นเพราะ องค์ประกอบย่อยต่าง ๆ ของการดำเนินงานในการติดตามและประเมินสถานศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด

เป็นองค์ประกอบที่เป็นพันธกิจปกติ หากแต่การดำเนินการในแต่ละองค์ประกอบยังไม่ได้บริหารจัดการให้เป็นขั้นตอน และระบบที่ชัดเจน ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลวิจัยของ Chatakan (2017, p. 227) ซึ่งพบว่าการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Manosane (2561, p. 56) ที่พบว่า สภาพการดำเนินงานการระบบประกันคุณภาพภายในของวิทยาลัยครูหลวงพระบาง โดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก และความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 18 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) องค์ประกอบปัจจัยบริบทและสภาพแวดล้อม (Context & Environment) มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) นโยบายและหลักเกณฑ์ภายนอก (2) สภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (3) เทคโนโลยีและสารสนเทศ (4) ประเด็นความความต้องการจำเป็นพัฒนา และ (5) หลักการและวัตถุประสงค์ 2) องค์ประกอบปัจจัยนำเข้า (Inputs) มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) นโยบายและประกาศหน่วยงาน (2) บุคลากรติดตามและประเมิน และ (3) เครื่องมือการติดตามและประเมิน 3) องค์ประกอบปัจจัยกระบวนการ (Process) มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัด (2) การวางแผนการติดตามและประเมิน และ (3) การติดตามและประเมิน 4) ปัจจัยส่งออก (Outputs & Outcomes) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การสรุปผลการติดตามและประเมิน (2) การรายงานผลการติดตามและประเมิน (3) คุณภาพผู้เรียน (4) คุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ (5) คุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา และ 6) องค์ประกอบปัจจัยป้อนกลับ (Feedback) มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การสะท้อนผลการติดตามและประเมิน และ (2) การปรับปรุงและพัฒนาการติดตามและประเมิน ซึ่งผลการวิเคราะห์ออกแบบดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hauptman (2020, p. 29); Sawangboon (2018, p. 241); Kittikanjanasophon, Wongsan & Heeminkul, 2017, pp. 55-56)

3. การตรวจสอบองค์ประกอบระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด ระบบซึ่งมีโครงสร้างและองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ และ 18 องค์ประกอบย่อย พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญพิจารณาให้ความเห็นร่วมกันว่า มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง แสดงให้เห็นว่าระบบที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ มีกระบวนการและขั้นตอนในการพัฒนาสอดคล้องกับกรอบความคิด ทฤษฎีเชิงระบบ ตามหลักการของการพัฒนาระบบของแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาระบบของ Dennis, Wixon, & Roth (2018, p. 8-34); Dennis, Wixon, & Tegarden, (2020, pp. 2-15); Satzinger, Jackson, & Burd (2017, pp. 35-36); Rosenblatt, (2017, pp. 5-7); Runcharoen (2018, p. 78) และ Aiamsiriwong (2017, p. 245)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานต้นสังกัด ควรได้มีการส่งเสริมให้หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา ได้นำ “องค์ประกอบระบบการติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด” ไปปรับใช้อย่างกว้างขวาง

2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานต้นสังกัด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น "ควรจัดให้มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) ระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด หรือ หน่วยงาน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับจังหวัด นำเทคนิค ระบบการติดตามและประเมินไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

จากผลวิจัย องค์ประกอบระบบการติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด มี 5 องค์ประกอบหลัก 18 องค์ประกอบย่อย ดังนั้นการวิจัยในครั้งต่อไป ควรศึกษาและพัฒนาระบบติดตามและเฝ้าผ่าน E-Monitoring

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ คุณารักษ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาทางวิชาการเป็นอย่างดี ขอขอบคุณสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัย ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารการศึกษา และทุกคนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนครอบครัวที่เป็นกำลังใจ

References

- Aiamsiriwong, O. (2017). *Systems analysis and design (Additional revised version)*. Bangkok: Se-education. (in Thai)
- Chatakan, W. (2017), *The Development of Model Using the Results from Educational Quality Assurance to Improve the Quality of Small Basic Educational Schools in Southern*. Bangkok: Office of Nation Education Standards and Quality Assessment (Public Organization). (in Thai)
- Dennis, A., Wixom, B. H. & Roth, R. M. (2018). *System Analysis Design*. (12th ed.). Printed in the United States of America.
- Dennis, A., Wixom, B. H. & Tegarden, D. (2020). *Systems Analysis and Design with UML*. (6th ed.). Printed in Asia.
- Government Gazette, *Ministerial Regulation on Educational Quality Assurance, B.E.* (2018) Volume 135, Part 11, Ghor 23 February 2018. (in Thai)
- Hauptman, K.M. (2020). Discourses on quality and quality assurance in higher Education from the perspective of global university rankings. *Assurance in Education*, 28(1), pp. 78-88
- Kittikanjanasophon, T. Wongsan, W. & Heeminkul, P. (2017), The effectiveness for quality assurance system development in private educational institutions, *Valaya Alongkorn Review (Humanities and Social Sciences)*. 7 (1), pp. 56-56 (in Thai)
- Krejcie. R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities Educational and Psychological Measurement*. 3(30), pp. 607-609
- Manosane, A. (2018). *The internal education quality assurance system and mechanisms for Luangprabang Teacher Training College, Lao PDR*. Research and Development Journal, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage. 13(2) 39-58. (in Thai)
- Rosenblatt, T., (2017). *System Analysis and Design*. (7th ed). United States of America: n.p.
- Runcharoen, T. (2018). *Model and Composition. Supporting documents for Lecture on education administration seminars course*. (10th ed.). Ubon Ratchathani: Ubon Ratchathani Rajabhat University. (in Thai)

- Satzinger, J., Jackson, R., & Burd, S. (2017). *Systems Analysis and Design in a Changing world*. (9 th ed). Mexico: n.p.
- Sawangboon, T. (2018), Factors affecting of success in conducting graduate students' theses at faculty of education, Mahasarakham University, *Graduate Studies Journal*, 12(1), 50-60 (in Thai)
- Sujiva, S. (2017). *The research project to develop an external quality evaluation system affecting quality assurance system of school to enhance Thai education to excellence*. Bangkok: Office of Nation Education Standards and Quality Assessment (Public Organization). (in Thai)

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นพรัตน์ ชัยเรือง

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอมะเข่ จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280

E-mail: nopparat_cha@nstru.ac.th

